

Vereniging van
Nederlandse Gemeenten

Raadgever onderwijs

Het onderwijsbeleid is erop gericht de Nederlandse bevolking een optimaal opleidingsniveau te geven en Nederland een positie te geven in de wereld van wetenschap en onderzoek. Onderwijs, cultuur en wetenschap moeten zo een bijdrage leveren aan het welzijn en de welvaart van de Nederlandse bevolking. Het onderwijsbeleid kent vier sectoren: Primair Onderwijs (PO), Voortgezet Onderwijs (VO), Beroeps- en Volwassenen Educatie (BVE) en Wetenschappelijk en Hoger Onderwijs (WO). De gemeente heeft op het gebied van onderwijs een aantal wettelijke taken. Bovendien kan de gemeente een integraal onderwijs- en jeugdbeleid ontwikkelen en uitvoeren.

Taak van de gemeente

Wettelijke taken

De leerplichtwet verplicht de gemeente erop toe te zien dat iedere leerplichtige jongere bij een onderwijsinstelling staat ingeschreven en deze ook bezoekt. Bepaalde regiogemeenten hebben de taak een Regionaal Meld- en Coördinatiefunctie (RMC) in te richten voor leerlingen die niet meer leerplichtig zijn en zonder startkwalificatie de school verlaten. Verder is de gemeente wettelijk verantwoordelijk voor de onderwijshuisvesting voor scholen in het PO en VO. Hiervoor zit € 1,2 miljard in het gemeentefonds. De wettelijke taak van het leerlingenvoer is vastgelegd in een gemeentelijke verordening. De nieuwe wet Onderwijs Achterstandenbeleid (OAB) verplicht gemeenten met een specifieke uitkering OAB om met schoolbesturen overleg te voeren op grond van een educatieve agenda. Onderwerp op deze agenda is in ieder geval segregatie/integratie in het onderwijs. Op grond van dezelfde wet zijn gemeenten verantwoordelijk voor het voorschoolse deel van de Vroeg- en voorschoolse educatie (VVE) en voor het

inrichten van Schakelklassen. Tot slot is er een aantal wettelijke taken op het gebied van de Wet inburgering nieuwkomers en de Wet Educatie en Beroepsonderwijs en tot 1 augustus 2006 op het gebied van schoolbegeleiding.

Openbaar onderwijs

De gemeente heeft de grondwettelijke taak om in voldoende mate openbaar onderwijs aan te bieden. In ongeveer 25% van de gemeenten bestaat nog de integrale bestuursvorm voor het openbaar onderwijs; het college vormt daar het bestuur van het openbaar onderwijs. De meeste gemeenten hebben het bestuur van de openbare scholen verzelfstandigd en voorkomen zo rolverwarring in het overleg met lokale schoolbesturen. De organisatie VOSABB behartigt de belangen van het openbaar onderwijs.

Integraal onderwijs- en jeugdbeleid met een lokale educatieve agenda

Voor de gemeente reikt het belang van goed onderwijs

verder dan het voldoen aan wettelijke verplichtingen. Onderwijs is immers een onderdeel van een hele keten van voorzieningen voor de jeugd. Het bewaken van samenhang en het voeren van regie over die keten vraagt om een visie en geformuleerde ambities. Deze ambities zijn terug te vinden op de lokale educatieve agenda, opgesteld in overleg met schoolbesturen. Zo kan de gemeente met schoolbesturen komen tot afspraken over verantwoordelijkheden. Het gezamenlijk opstellen van een goed gevulde educatieve agenda is de basis van een ambitieus onderwijs- en jeugdbeleid. De gemeente richt zich in dit beleid met name op de voorzieningen rond de school; dit zijn met name vrijetijdsvoorzieningen en zorgvoorzieningen. De ontwikkeling van de Brede school is daar een treffend voorbeeld van. De gemeente richt zich ook op problemen die de reikwijdte van een individuele school of instelling te boven gaan. Hier wordt de relatie gelegd tussen de gemeentelijke functies van preventief jeugdbeleid en het onderwijs. Onderwijs heeft ook relaties met economisch beleid. Zo is een goede aansluiting tussen de onderwijs- en arbeidsmarkt lokaal van belang. Bovendien kan een rijke onderwijsinfrastructuur een stad ook economisch aantrekkelijker maken.

Rol van schoolbesturen

Het huidige kabinet wil de autonomie van de schoolbesturen vergroten. Deze besturen zijn verantwoordelijk voor de inhoud van het onderwijsaanbod en krijgen een zorgplicht. De Rijksinspectie houdt toezicht op de scholen. De bevindingen van de inspectie zijn openbaar en via internet opvraagbaar. Daarnaast leggen scholen verantwoording af aan hun omgeving, met name aan ouders, samenwerkingsrelaties en de gemeente. Dit kan gebeuren via het schoolverslag. Na het VO krijgt ook het PO straks lump-sum financiering. Via schaalvergroting worden scholen professionelere organisaties op bestuurs- en managementniveau.

Rol van de gemeenteraad

Initiëren en kaderstellen

De raad kan het initiatief nemen voor een integraal onderwijs- en jeugdbeleid in de gemeente. Kenmerkend hiervoor is een duidelijke samenhang tussen de verschillende gemeentelijke verantwoordelijkheden voor jeugd. Dit vraagt ook om een heldere relatie tussen de gemeentelijke verantwoordelijkheden en de verantwoordelijkheden van de onderwijsvoorzieningen.

De raad stelt vast wat de (financiële) kaders zijn. Hoeveel gemeentelijk geld moet voor het beleidsterrein worden ingezet? Wat moet daarmee bereikt worden? Hoe wordt het totaal aan middelen op een doelmatige wijze aangewend?

Controleren

Raadsleden kunnen vragen stellen over de effecten van het gevoerde beleid, over de rechtmatigheid en doelmatigheid van de besteding van gemeentelijke middelen en over de kwaliteit van de onderwijsinfrastructuur in de gemeente.

Ontwikkelingen

Op dit moment zijn er veel ontwikkelingen op het gebied van onderwijs die gevolgen hebben voor gemeenten. Deze onderwerpen zullen ook een plaats moeten krijgen op de educatieve agenda:

- *Strijd tegen vroegtijdig schoolverlaten:* Dit vraagt op lokaal niveau om een goed functionerende leerplichtafdeling, een adequaat werkend RMC en goede samenwerking tussen onderwijs en jeugdhulpverlening. Op lokaal niveau zijn goede initiatieven te nemen, bijvoorbeeld leer-werktrajecten en time-out voorzieningen.
- *Voorschoolse educatie:* Het onderkennen van een ontwikkelings-/taalachterstand op jonge leeftijd is belangrijk. Veel gemeenten krijgen van het ministerie van OCW extra middelen voor voorschoolse educatie voor kinderen van 2 tot 4 jaar. Op lokaal niveau moet de relatie worden gelegd naar o.a. het peuterspeelzaalwerk, de jeugdgezondheidszorg en opvoedingsondersteuning.
- *Brede Scholen:* Binnen veel gemeenten zijn initiatieven voor Brede Scholen. Dit is een samenwerkingsvorm van verschillende instellingen om voor kinderen en hun ouders een breder aanbod te doen dan alleen het schoolprogramma. De mogelijke wettelijke verplichting van scholen om naschoolse opvang te bieden, kan van invloed zijn op deze ontwikkeling.
- *Onderwijshuisvesting:* De wet geeft de gemeente een belangrijk instrument om de huisvestingstaak gestalte te geven: de modelverordening voorziening huisvesting onderwijs. De raad stelt de verordening vast, waarin naast wettelijke verplichtingen ook vormen van lokaal maatwerk zijn opgenomen. De raad kan het college vragen om een meerjarenbeleid te ontwikkelen door middel van een integraal huisvestingsplan (IHP).

Aanbod VNG

- Meer informatie is te vinden op www.vng.nl > Jeugd, onderwijs en cultuur.
- Informatie over de bestuurlijke kant van het openbaar onderwijs vindt u op www.vosabb.nl.